

ARŪNAS STREIKUS

KRIKŠČIONYBĖS LIETUVOJE ISTORIJS TYRIMAI 2011–2012 M.

Negausaus būrelio krikščionybės istorijos tyrimų baruose Lietuvoje triūsiančių istorikų, filologų ir kitų humanitarinių disciplinų atstovų galvose jau senokai brandinta mintis ieškoti glaudesnės tarpusavio komunikacijos formų. Palanki proga išmėginti vieną iš tokių būdų atsirado tuomet, kai buvo gautas pasiūlymas atgaivinti Tarptautinės Bažnyčios istorikų komisijos (*Commission Internationale d'Histoire Ecclésiastique Comparée*, CIHEC) Lietuvos nacionalinio komiteto veiklą. 2012 m. vasaros pradžioje susirinkusi grupė tyrinėtojų ryžosi atsilipti į šį kvietimą, deklaruodama apie CIHEC Lietuvos komiteto atkūrimą. Kadangi Bažnyčios istorijos studijų redaktorių kolegijos nariai buvo vieni aktyviausių krikščionybės istorikų bendruomenės telkimo iniciatorių, galima pagrįstai tikėtis, jog leidinys ilgainiui taps pagrindine šios bendruomenės narių atliktų tyrimų pristatymo vieta. Išjudinti aktyvesnę Bažnyčios istorikų komunikaciją galėtų padėti ir informacijos apie šalyje bei užsienyje atliekamus krikščionybės istorijos Lietuvoje tyrimus sklaida. Remiantis tokia prielaida ir gimė sumanymas reguliariai skelbti einamąją krikščionybės istorijos bibliografiją. Žinoma, nejučia prabėgus daugiau nei dviem dešimtmečiams po Bažnyčios istorijos studijų Lietuvoje atgaivinimo, kirba nedrąši mintis ateityje parengti ir platesnę, šių studijų rezultatus apibendrinančią bibliografiją...

Šiame Bažnyčios istorijos studijų tome pateikiamas per dvejus paskutiniuosius metus paskelbtų tyrimų sąrašas turbūt nėra visiškai išsamus, nes aprėpti didžiulį publikacijų srautą iš tikrųjų nebuvo lengva. Be to, siekiant, kad sąrašas pernelyg neišsiplėstų, į jį sąmoningai nebuvo įtraukti tyrimai iš gausaus mentyrininkų darbų, analizuojančių krikščioniškosios ikonografijos siužetus, aruodo. Į skelbiamą bibliografiją pateko tik

keletas menotyrinių tekstų, kurie, bibliografijos sudarytojo manymu, yra arčiausiai krikščionybės istorijos tyrimų problematikos lauko. Sąrašė taip pat atskirai neišvardyti straipsniai iš tų straipsnių rinkinių, kuriuose visi paskelbti tekstai priklauso krikščionybės istorijos tematikai.

MONOGRAFIJOS:

Kamuntavičienė Vaida, Laima Šinkūnaitė, *Apytalaukio parapija: mikrobendruomenės istorija*, Kaunas: VDU, 2012, 320 p.

Laukaitytė Regina, *Marijos Nekaltojo Prasidėjimo vargdienių seserų vienuolijos šaka Amerikoje*, Vilnius: Lietuvos istorijos instituto leidykla, 2012, 282 p.

Nedzinskaitė Živilė, *Tepaliks kiekvienas šlovę po savęs...: Motiejaus Kazimiero Sarbievijaus poetikos ir poezijos recepcija XVII–XVIII amžiaus LDK jėzuitų edukacijos sistemoje*, Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2011, 283 p.

Petkūnas Darius, *The Repression of the Evangelical Lutheran Church in Lithuania during the Stalinist era*, Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 2011, 256 p.

Ščavinskas Marius, *Kryžius ir kalavijas: krikščioniškųjų misijų sklaida Baltijos jūros regione X–XIII amžiais*, Vilnius: Baltos lankos, 2012, 279 p.

MOKSLINĖS ŠALTINIŲ PUBLIKACIJOS:

Abraomas Kulvietis: Pirmasis Lietuvos Reformacijos paminklas = The First Recorded Text of the Lithuanian Reformation. Abraomo Kulviečio Confessio fidei ir Johanno Hoppijaus Oratio funebris (1547), (Studija, faksimilė, komentuotas leidimas, vertimas į lietuvių kalbą), parengė Dainora Pociūtė, (*Monumenta Reformationis Lithuanicae*, t. 1), Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2011, 206 p.

Žemaičių vyskupo Kazimiero Paco 1675–1677 m. sudaryti vizitacijų aktai = Acta visitationum sub domino Casimiro Pac episcopo Samogitiae anno 1675 et 1677 conscripta, parengė Mindaugas Paknys, (*Fontes historiae Lituaniae*, t. 10), Vilnius: Lietuvių katalikų mokslo akademija, 2011, 981 p.

Žemaičių vyskupijos vizitacijų aktai (1611–1651 m.) = Acta visitationum dioecesis Samogitiae (A. D. 1611–1651), parengė Liudas Jovaiša, (*Fontes historiae Lituaniae*, t. 11), Vilnius: Lietuvių katalikų mokslo akademija, 2011, 520 p.

Vaicekauskas Mikas, „Nežinomos rankraštinės Motiejaus Valančiaus giesmės apie šventuosius (šv. Joną Krikštytoją, šv. Paulių, šv. Benediktą, šv. Baltramiejų, šv. Agotą)“, *LKMA Metraštis*, t. 35, Vilnius, 2011, p. 213–274.

Jono Lasickio pasakojimas apie žemaičių dievus: tekstas ir kontekstai, parengė Vytautas Ališauskas, Vilnius: Aidai, 2012, 190 p.

Vyskupo Antano Baranausko anketa dvasininkams (1898 m.), parengė Algimantas Katilius, Vilnius: Lietuvos istorijos instituto leidykla, 2012, 816 p.

STRAIPSNŲ RINKINIAI:

Dangiškieji globėjai, žemiškieji mecenatai, sud. Jolita Liškevičienė, (*Acta Academiae Artium Vilnensis*, t. 60), Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2011, 228 p.

Pranciškonai Lietuvoje XX a.: šviesa spindi tamsoje, sud. Marek Dettlaff OFM, (*Studia Franciscana Lithuanica*, t. 3), Vilnius: Aidai, 2011, 136 p.

Šviesa ir šešėliai Lietuvos evangelizacijos istorijoje = Light and shadows in the history of Lithuania's evangelisation, sud. Jonas Boruta, Vacys Vaivada, Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2011, 240 p.

Salantų bažnyčia: istorija, meno vertybės ir žmonės, sud. Povilas Švėrebas, Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2011, 504 p.

Lietuvos sakralinė dailė, t. 2: Šiaulių vyskupija, d. 1: Joniškio dekanatas, kn. 1: Balkaičiai–Joniškis, sud. Dalia Vasiliūnienė, Skirmantė Smilingytė-Žeimienė, Vilnius: Kultūros, filosofijos ir meno institutas, 2011, 512 p.

Jėzuitai Lietuvoje (1608–2008): gyvenimas, veikla, paveldas = Jesuits in Lithuania (1608–2008): Life, Work, Heritage, sud. Neringa Markauskaitė, Vilnius: Lietuvos nacionalinis muziejus, 2012, 306 p.

VADOVĖLIAI, METODINĖS PRIEMONĖS, TYRIMŲ POPULIARINIMO LEIDINIAI:

Grickevičius Artūras, *Bažnyčios istorija (I), I–XV amžiai*, (Pagalbinė (metodinė) studijų priemonė), Vilnius: Edukologija, 2012, 63 p.

Streikus Arūnas, *The Church in Soviet Lithuania*, Vilnius: Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras, 2012, 47 p.

STRAIPSNIAI:

Baronas Darius, „Žemaičių krikštas Jono Dluogošo kronikos šviesoje“, *Istorijos šaltinių tyrimai*, t. 3, 2011, p. 23–30.

Baronas Darius, „Perkūno šventykla Vilniuje: senų mitų ir naujų mokslinių tyrimų nedermė“, *Naujasis Židinys–Aidai*, nr. 7, 2012, p. 442–447.

Baublys Arūnas, „Konfessionelle Identitäten der Stadt Memel/Klaipėda im 19./20. Jahrhundert“, *Memel als Brücke zu den baltischen Ländern: Kulturgeschichte Klaipėdas vom Mittelalter bis ins 20. Jahrhundert* (Tagungsberichte der Historischen Kommission für ost- und westpreußische Landesforschung 26), Fibre Verlag, 2011, p. 109–118.

Blažiūnas Juozapas, „Vilniaus bažnyčių ir vienuolynų paveikslų restauravimas XVIII a. pabaigoje – XIX a. pradžioje“, *LKMA Metraštis*, t. 34, 2011, p. 169–181.

Butterwick Richard, „From the Implementation of the Tridentine Reform to “the Enlightened Age”: Challenges Faced by the Catholic Church in the Grand Duchy of Lithuania in the Eighteenth Century“, *Church History between Rome and Vilnius: Challenges to Christianity from the early Modern Ages to the 20th century*, (*Bažnyčios istorijos studijos*, t. 4), Vilnius: Lietuvių katalikų mokslo akademija, 2011, p. 57–72.

Dettlaff Marek OFM, „Pranciškonų pradžia Lietuvoje XIII–XV amžiuje“, *LKMA Metraštis*, t. 36, 2012, p. 15–23.

Giniūnienė Asta, „Veiviržėnų bažnyčios iliuzinė tapyba ir XVIII a. II pusės – XIX a. I pusės Kristaus kapo dekoracijos: politikos priemonės ir jų sėkmė“, *Menotyra*, t. 19, nr. 1, 2012, p. 18–36.

Grickevičius Artūras, „Tridento Susirinkimo 18 kanono įgyvendinimo Lietuvoje pėdsakais“, *Soter*, t. 40 (68), 2011, p. 33–54.

Janonienė Rūta, „Visuomenės indėlis restauruojant Šv. Onos bažnyčią XX a. pradžioje“, *Acta Academiae artium Vilnensis. Dailė*, t. 60, 2011, p. 203–219.

Jankevičiūtė Giedrė, „Bažnytinė dailė nacių okupuotoje Lietuvoje“, in: *Kunigas: Vilniaus arkivyskupo kardinolo Audrio Juozo Bačkio tarnystės penkiasdešimtmečiui*, sud. Paulius Subačius, Vilnius: Lietuvių katalikų mokslo akademija, 2011, p. 193–232.

Jovaiša Liudas, „Žemaičių vyskupija: nuo Reformacijos iki Apšvietos“, *Telšių vyskupijai – 85 metai, (Tiltai)*. Priedas: mokslo darbai, nr. 42), Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 2011, p. 9–21.

Kamuntavičienė Vaida, „Simno dekanato parapijų padėtis XVII a. antroje pusėje“, *Lietuvos istorijos metraštis: 2010/2011*, Vilnius, 2011.

Kamuntavičienė Vaida, „Žemaičių vyskupijos bažnytinės brolijos ir pamaldumas Švč. Mergelei Marijai 1675–1677 m. vizitacijos duomenimis“, in: *Virgo venerabilis: Marijos paveikslas Lietuvos kultūroje*, sud. Gabija Surdokaitė, Vilnius: Lietuvos kultūros tyrimų institutas, 2011, p. 31–53.

Kamuntavičienė Vaida, „Punsko bažnyčios fundacija ir parapijos materialinė padėtis XVII a.“, *Soter*, t. 39 (67), 2011, p. 69–82.

Kamuntavičienė Vaida, „Kauno ir Gardino katalikiškų parapijų istorijų paralelės XV–XVII a.“, *Kauno istorijos metraštis*, t. 12, 2012, p. 15–24.

Kamuntavičienė Vaida, „Punsko parapijos sielovada XVII a. antroje pusėje“, *Soter*, t. 42 (70), 2012, p. 83–94.

Kamuntavičienė Vaida, „Гарадзенская каталіцкая парафія ў 15–17 ст.“, *Гістарычны Альманах*, t. 18, 2012, p. 26–41.

Kamuntavičienė Vaida, „Gardino dekanato parapijų fundacijos XV–XVII a.“, in: *Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorijos kraštovaizdis: Mokslinių straipsnių rinkinys. Skiriama profesorės Jūratės Kiaupienės 65-mečiui*, sud. Ramunė Šmigelskytė-Stukienė, Vilnius: Lietuvos istorijos instituto leidykla, 2012, p. 321–343.

Kamuntavičienė Vaida, „Jelnios parapijos gyventojai XVII a. (*Stara Litwa*, arba jotvingių pėdsakais Vilniaus vyskupijoje)“, *Lietuvos istorijos metraštis: 2011/2012*, 2012, p. 21–30.

Katilius Algimantas, „Lietuvių studentų katalikų draugijos Leveno universitete XX a. pradžioje“, *LKMA Metraštis*, t. 34, 2011, p. 141–167.

Kuzmickaitė Daiva, Lina Šalučkienė, „Pal. Jurgio Matulaičio socialinės veiklos bruožai“, *Soter*, t. 43 (71), 2012, p. 39–52.

La Rocca Francesco, „At the crossroads: the history of the Greek-catholic church in Lithuania“, *Religion in Eastern Europe*, t. 31, nr. 2, 2011, p. 1–9.

Laukaitytė Regina, „The interest of Lithuania’s Church in the apostolic activity in Russia and among Russians“, *Church History between Rome and Vilnius: Challenges to Christianity from the early Modern Ages to the 20th century*, (*Bažnyčios istorijos studijos*, t. 4), Vilnius: Lietuvių katalikų mokslo akademija, 2011, p. 103–120.

Laukaitytė Regina, „Radviliškio cerkvė“, *Radviliškio kraštas: Kultūros ir istorijos leidinys*, nr. 1 (16), 2012, p. 21–23.

Laukaitytė Regina, „Rytų apeigų vyskupo Petro Būčio misija Lietuvoje (1930–1940 m.)“, *Istorija*, nr. 84, 2012, p. 26–37.

Laukaitytė Regina, „Tikinčiųjų pasipriešinimas bažnyčių veiklos varžymui Lietuvoje 1944–1953 metais“, *Lietuvos istorijos metraštis: 2011/2012*, Vilnius, 2012, p. 81–95.

Lukšaitė Ingė, „Reformation in Lithuania: a new look: historiography and interpretation“, *Lituanus*, t. 57, nr. 3, 2011, p. 9–31.

Mačiulis Dangiras, „Kultūrinės autonomijos idėja ir katalikiško švietimo sistema tarpukario Lietuvoje (1918–1940)“, *LKMA Metraštis*, t. 35, 2011, p. 75–112.

Merkys Vytautas, „Ignotas Šopara: kunigystė ir lietuvių pareiga“, *LKMA Metraštis*, t. 34, 2011, p. 89–106.

Pawlikowska Wioleta, „The Challenge of Trent and the Renewal of the Catholic Church in the Grand Duchy of Lithuania: the Higher Clergy of Vilnius and the Problems of Plural Benefices and Residence in the Sixteenth Century“, *Church History between Rome and Vilnius:*

Challenges to Christianity from the early Modern Ages to the 20th century, (*Bažnyčios istorijos studijos*, t. 4), Vilnius: Lietuvių katalikų mokslo akademija, 2011, p. 37–56.

Petkūnas Darius, „Earliest Ecumenical Activities in Lithuania Involving the Roman Catholic, Russian Orthodox, and Lutheran Churches – and Soviet Reactions“, *Church History between Rome and Vilnius: Challenges to Christianity from the early Modern Ages to the 20th century*, (*Bažnyčios istorijos studijos*, t. 4), Vilnius: Lietuvių katalikų mokslo akademija, 2011, p. 121–138.

Petrekis Tomas, „Žemaičių vyskupas Motiejus Valančius – sodininkas“, *LKMA Metraštis*, t. 35, 2011, p. 29 – 58.

Pociūtė Dainora, „Mikalojus Radvila Juodasis. Brastos Biblija“, in: *Senosios Lietuvos literatūra, 1253–1795*, sud. Sigitas Narbutas, Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2011, p. 131–140.

Pociūtė Dainora, „Matthias Flacius and the Reformation in the Grand Duchy of Lithuania“, in: *Matija Vlačić Ilirik (III). Zbornik radova s Trećeg međunarodnog znanstvenog skupa “Matija Vlačić Ilirik” Labin, 22.–24. travnja 2010. / Beiträge der dritten internationalen Konferenz su Matthias Flacius Illyricus / Proceedings of the Third International Conference on Matthias Flacius Illyricus*, Labin: Grad Labin, 2012, p. 280–292.

Streikus Arūnas, „Bažnyčia tremtyje: vyskupas Julijonas Steponavičius“, *LKMA Metraštis*, t. 35, 2011, p. 11–28.

Streikus Arūnas, „Šventojo Sosto atstovavimas Lietuvoje 1922–1927 m.: kelias į santarvę“, in: *Kunigas: Vilniaus arkivyskupo kardinolo Audrio Juozo Bačkio tarnystės penkiasdešimtmečiui*, sud. Paulius Subačius, Vilnius: Lietuvių katalikų mokslo akademija, 2011, p. 379–406.

Streikus Arūnas, „The History of Religion in Lithuania since the Nineteenth Century“, in: *Religious Diversity in Post-Soviet Society. Ethnographies of Catholic Hegemony and the New Pluralism in Lithuania*, sud. Milda Ališauskienė, Schröder Ingo: Ashgate, 2011, p. 37–55.

Streikus Arūnas, „Katalikybė Žemaitijoje XX amžiaus pirmojoje pusėje“, *Telšių vyskupijai – 85 metai*, (*Tiltai*. Priedas: mokslo darbai, nr. 42), Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 2011, p. 22–43.

Streikus Arūnas, „Lietuvos katalikų pilietinio aktyvumo pavyzdžiai ir ribos XX amžiuje“, *Demokratija Lietuvoje = Democracy in Lithuania: pilietiškumas ir totalitarizmas XX amžiaus istorijos lūžiuose*, sud. Mingailė Jurkutė, Nerijus Šepetyš, Vilnius: Naujasis Židinys-Aidai, 2011, p. 143–150.

Strumickienė Ilona, „Darbas ranka rankon – Švč. Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo vargdienių seserų kongregacijos Šiaurės Amerikoje rėmėjai“, *Oikos: lietuvių migracijos ir diasporos studijos*, nr. 1(13), 2012, p. 60–67.

Subačius Paulius, „Kokius pamokslus sakė kunigai Vilniaus vyskupijoje XIX a.“, in: *Kunigas: Vilniaus arkivyskupo kardinolo Audrio Juozo Bačkio tarnystės penkiasdešimtmečiui*, sud. Paulius Subačius, Vilnius: Lietuvių katalikų mokslo akademija, 2011, p. 409–426.

Surdokaitė Gabija, „Caro valdžios nurodymai dėl kryžių statymo XIX a. pabaigoje“, *Menotyra*, t. 19, nr. 1, 2012, p. 37–46.

Svarauskas Artūras, „Nuo pamokslų iki partinės agitacijos: politinė krikščioniškosios demokratijos institucionalizacija Europoje XIX a. pabaigoje – XX a. pirmoje pusėje“, *LKMA Metraštis*, t. 34, 2011, p. 107–139.

Vasiliauskienė Aldona, „Arkivyskupas Mečislovas Reinys: kalinio Mečislovo Reinio asmens byla Nr. 3145“, *Genocidas ir rezistencija*, nr. 1 (29), 2011, p. 146–179.

DAKTARO DISERTACIJOS:

Bružaitė Reda, *Vilniaus ir Žemaičių vyskupijų parapiinė dvasininkija XV–XVI a. trečiajame ketvirtyje* (Vilniaus universitetas, 2012).

Labanauskas Ramūnas, *Jaunųjų katalikų sąjūdžio genezė, ideologiniai principai ir jų realizavimo praktika (1919–1940)* (Vilniaus universitetas, 2011).

Vilimas Jonas, *Grigališkojo choralo tradicijos bruožai Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje: XV–XVIII amžių atodangos ir rekonstrukcijos bandymas* (Vilniaus universitetas, 2012).